

Een keukenmeidenroman

Kathryn Stockett

*Een keukenmeiden-
roman*

The Help

Vertaald door Ineke van Bronswijk

Een keukenmeidenroman is eerder verschenen bij The House of Books

ISBN 978-90-492-1193-6

ISBN 978-94-023-2973-5 (e-book)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *The Help*

Oorspronkelijke uitgave: Amy Einhorn Books/Published by arrangement with G.P. Putnam's Sons, a member of Penguin Group (USA) Inc., through Sane Töregård Agency AB.

Vertaling: Ineke van Bronswijk

Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio

Zetwerk: Mat-Zet bv

© 2009 Kathryn Stockett

© 2026 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en data-mining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

NOOT VAN DE UITGEVER

Een keukenroman (The Help) speelt zich af in een historische context waarin raciale en denigrerende taal voorkomt. Om de historische en narratieve authenticiteit van de brontekst te behouden, is voor deze uitgave besloten de oorspronkelijke tekst zo nauw mogelijk te volgen.

Voor opa Stockett, de beste verhalenverteller

Aibileen

I

Augustus 1962

Mae Mobley is geboren op 'n vroege zondagochtend in augustus, in 1960. Een kerkbaby noemen wij zo'n kind. 't Verzorgen van witte kinderen, dat doe ik voor de kost, en ik kook 't eten en maak schoon. Tot nu toe heb ik zeventien kinderen grootgebracht. Ik weet hoe je kleintjes in slaap sust; ik zorg dat ze ophouden met huilen en naar de wc gaan voordat hun mama's 's ochtends zelfs maar zijn opgestaan.

Maar ik heb nog nooit een kind meegemaakt als Mae Mobley Leefolt. De eerste dag dat ik er over de vloer kwam, had ze net een aanval van koliek – d'r smoeltje was roodgloeiend, ze krijste de longen uit d'r lijf en ze vocht tegen 't flesje alsof 't een rotte knol was. Miss Leefolt was als de dood voor d'r eigen kind. 'Wat doe ik verkeerd? Waarom krijg ik het niet stil?'

'Het'? Dat was m'n eerste hint: er klopt hier iets niet.

Nou, ik nam die huilende, roze baby in m'n armen, wipte haar op en neer op m'n heup om de gassen los te maken en 't duurde nog geeneens twee minuten of Baby Girl hield op met huilen; ze keek glimlachend naar me omhoog. Maar miss Leefolt, nou, die heeft d'r baby de rest van de dag niet meer aangeraakt. Ik heb heel wat vrouwen gezien die na de bevalling in de put zaten. Waarschijnlijk was dat 't, dacht ik bij mezelf.

Effe iets over miss Leefolt: niet alleen heeft ze de hele dag een gezicht

als een oorwurm, ze is ook vel over been. Ze heeft de benen van een sprinkhaan. Drieëntwintig jaar oud en zo mager als een jongen van veertien. Zelfs d'r haar is dun en bruin, je kijkt er dwars doorheen. Ze probeert 't op te steken, maar daardoor lijkt 't nog dunner. Haar gezicht heeft dezelfde vorm als de kop van de rode duivel op 't doosje met van die rode zuurtjes, compleet met de puntige kin. Wat zeg ik, haar hele lichaam is een en al scherpe punten en hoeken. Geen wonder dat ze die baby niet stil kan krijgen. Baby's houden van dik. Ze vinden 't lekker om hun gezicht in je oksel te begraven en dan in slaap te vallen. Ze houden ook van lekker dikke benen. Dat weet ik.

Tegen de tijd dat ze een jaar oud was, liep Mae Mobley overal achter me aan. Als 't vijf uur was, hing ze aan m'n schoen, liet ze zich over de vloer slepen en huilde ze alsof ik nooit meer terug zou komen. Miss Leefolt keek me altijd met van die half dichtgeknepen ogen aan, alsof ik iets verkeerd had gedaan, en dan trok ze de huilende baby weg van m'n voet. Dat risico loop je nu eenmaal als je je kinderen door een ander laat grootbrengen.

Mae Mobley is nu twee. Ze heeft grote bruine ogen en honingblonde krullen. Maar de kale plek op d'r achterhoofd verpest alles. Als ze zich zorgen maakt, krijgt ze net zo'n rimpel tussen haar wenkbrauwen als d'r moeder. Ze lijken wel een beetje op mekaar, alleen is Mae Mobley juist heel dik. Ze wordt zeker geen schoonheidskoningin. Volgens mij heeft miss Leefolt het er moeilijk mee, maar Mae Mobley is mijn speciale kleintje.

Ik verloor m'n eigen jongen, Treelore, vlak voordat ik bij miss Leefolt ging werken. Hij was vierentwintig. De mooiste jaren van iemands leven. Hij heeft niet lang genoeg geleefd.

Hij had een klein appartementje in Foley Street. Hij had verkering met een erg leuk meisje, Frances, en ik denk dat ze met mekaar getrouwd zouden zijn, maar hij was traag met dat soort dingen. Niet omdat hij uitkeek naar iets beters, alleen omdat-ie een echte denker was. Hij droeg een grote bril en zat altijd met z'n neus in de boeken. Hij was zelfs begonnen z'n eigen boek te schrijven, over hoe 't is om als zwarte in Mississippi te wonen en te werken. Goeie genade, wat was ik trots op

hem. Maar op 'n avond was hij nog laat aan 't werk in de zagerij; hij sjouwde balken naar de truck en de splinters staken dwars door z'n handschoenen heen. Hij was te klein voor dat soort werk, te mager, maar hij had 't geld nodig. Hij was moe. Het regende. Hij gleed uit op 't laadplatform en viel omlaag op de oprit. Een tractor zag hem niet en verbrijzelde z'n borstkas voordat-ie zich kon bewegen. Tegen de tijd dat ik 't hoorde, was-ie al dood.

Die dag werd m'n hele wereld pikzwart. De lucht was zwart, de zon was zwart. Ik lag in bed en staarde naar de zwarte muren van m'n huis. Minny kwam elke dag om te zien of ik nog ademde. Ze bracht eten om me in leven te houden. Het duurde drie maanden voordat ik zelfs maar uit 't raam wilde kijken om te zien of de wereld er nog was. Ik was verbaasd dat de wereld niet stil was blijven staan omdat mijn jongen er niet meer was.

Vijf maanden na de begrafenis hees ik mezelf uit bed. Ik deed m'n witte uniform aan, hing 't kleine gouden kruisje weer om m'n hals en ik ging aan 't werk voor miss Leefolt, want zij had net een baby gekregen. Het duurde niet lang of ik kreeg in de gaten dat er in m'n binnenste iets was veranderd. Er was een bitter zaadje geplant. Ik pikte niet zomaar alles meer.

'Ruim het huis op en ga dan kipsalade maken,' zegt miss Leefolt.

Het is de dag van het brideclubje, elke vierde woensdag van de maand. Ik heb alles natuurlijk al voorbereid – vanochtend de kipsalade gemaakt, gisteren de tafelkleden gestreken. Dat heeft miss Leefolt me nog zien doen ook. Ze is pas drieëntwintig en 't geeft haar een goed gevoel als ze zichzelf de baas hoort spelen.

Ze was toen al in de blauwe jurk die ik vanochtend heb gestreken, de jurk met vijfenzestig plooitjes bij de taille, zo klein dat ik m'n bril nodig heb om ze te kunnen strijken. Er zijn niet veel dingen waar ik een hekel aan heb, maar 't botert niet tussen mijn en die jurk.

'En zorg ervoor dat Mae Mobley ons niet komt storen, hoor je. Ik ben nog steeds nijdig op haar – ze heeft mijn goede postpapier in vijfduizend stukjes gescheurd en ik moet nog vijftien bedankbriefjes schrijven voor de Junior League...'

Ik maak alles piekfijn in orde voor d'r vriendinnen. Ik dek met de kristallen glazen en 't zilver. Miss Leefolt zet geen gammele kaarttafel neer, zoals de andere dames. Wij dekken de eettafel. We leggen er een tafelkleed op om de grote L-vormige barst te bedekken, en we zetten 't bloemstukje op 't buffet zodat je de kale plek in het hout niet kunt zien. Miss Leefolt houdt van deftig als ze een lunch geeft. Misschien probeert ze goed te maken dat 't huis zo klein is. 't Zijn geen rijkelui, dat weet ik wel. Rijkelui doen nooit zo hun best.

Ik ben 't gewend om voor jonge stellen te werken, maar dit is volgens mij het kleinste huis waar ik ooit heb gewerkt. Het heeft niet eens een bovenverdieping. De kamer waar zij en mister Leefolt slapen, aan de achterkant, is vrij groot, maar de kamer van Baby Girl is piepklein. De eetkamer en de woonkamer zijn en suite. Twee wc's, een hele opluchting, want ik heb in huizen gewerkt met wel vijf of zes wc's. Dan maak je de hele dag alleen maar toiletpotten schoon. Miss Leefolt betaalt me niet meer dan vijffennegentig cent per uur, minder dan ik in jaren heb gebeurd. Maar na Treelores dood moest ik nemen wat ik kon krijgen. De huisbaas eiste z'n geld. En ook al is 't klein, miss Leefolt heeft iets van dat huisje gemaakt. Ze is heel handig met de naaimachine. Als ze iets niet nieuw kan kopen, neemt ze een lapje blauwe stof en maakt ze er een hoes van.

De deurbel gaat en ik doe open.

'Hallo, Aibileen,' zegt miss Skeeter, want zij is zo iemand die tegen de hulp praat. 'Hoe gaat het?'

'Hallo, miss Skeeter. Het gaat goed, hoor. Jeetje, wat is 't warm buiten.'

Miss Skeeter is heel lang en mager. Ze heeft geel haar, kortgeknipt boven d'r schouders, want het kroest. Ze is ongeveer drieëntwintig, net als miss Leefolt en de anderen. Ze legt d'r handtas op een stoel en frunikt een beetje aan haar kleren. Ze draagt een wit kanten bloesje, dichtgeknoopt alsof ze een non is, en platte schoenen, zodat ze niet nóg langer lijkt, neem ik aan. Haar blauwe rok is te wijd rond de taille. Miss Skeeter ziet er altijd uit alsof iemand anders haar heeft verteld wat ze aan moet.

Ik hoor miss Hilly en d'r moeder, miss Walters, stoppen op de oprit en toeteren. Miss Hilly woont nog geen tien stappen verderop, maar ze

neemt altijd de auto. Ik laat haar binnen en ze loopt straal langs me heen, en ik bedenk dat het een goed moment is om Mae Mobley wakker te maken uit haar middagdutje.

Zodra ik de kinderkamer binnenkom, begint Mae Mobley naar me te lachen. Ze strekt d'r mollige armpjes naar me uit.

'Ben je al wakker, Baby Girl? Waarom heb je me niet geroepen?'

Ze lacht en danst vrolijk rond in d'r bedje totdat ik 'r optil. Ik geef haar een dikke knuffel. Ik durf te wedden dat ze geen knuffels meer krijgt als ik eenmaal naar huis ben. Het gebeurt regelmatig dat ze keihard ligt te huilen in d'r bedje als ik op m'n werk kom. Miss Leefolt is dan druk bezig achter de naaimachine en rolt met d'r ogen alsof ze een zwerfkat is die klem zit tussen de hordeur. Miss Leefolt tut zich elke dag op, moet je weten. Ze is altijd opgemaakt, en ze heeft een carport en een koelkast met dubbele deuren en ingebouwde vriezer. Als ze boodschappen doet in de Jitney 14 zou je nooit denken dat ze iemand is die d'r kleintje eindeloos laat huilen in d'r bedje. Maar de hulp weet dat soort dingen altijd.

Vandaag is 't gelukkig een goede dag. Mijn kleine meisje grijnst van oor tot oor.

Ik zeg: 'Aibileen.'

Zij zegt: 'Ai-bee.'

Ik zeg: 'Houdt van.'

Zij zegt: 'Houdt van.'

Ik zeg: 'Mae Mobley.'

Zij zegt: 'Ai-bee.' En dan kirt ze van 't lachen. Ze is apetrots dat ze kan praten, en ik moet zeggen: 't is de hoogste tijd. Treelore deed ook geen mond open totdat-ie twee was. Maar tegen de tijd dat-ie in de derde klas zat, praatte-ie beter als de president van de Verenigde Staten; hij kwam thuis met woorden als 'vervoeging' en 'parlementair'. Nog weer later speelden we ons eigen spel, dan gaf ik hem een heel simpel woord en moest hij 't op een deftige manier zeggen. Ik zei bijvoorbeeld 'kat', en dan kwam hij met 'viervoetig huisdier', en ik zei 'mixer' en hij 'meng- en kloptoestel'. Op een dag gaf ik hem 't merk Crisco, van dat bakvet. Hij krabde zich achter z'n oren. Hij kon gewoon niet geloven dat ik 't spel had gewonnen met zo'n doodsimpel woord als Crisco. Het werd ons

eigen geheime grapje, iets waarvan je echt niks mooiers kon maken, al deed je nog zo je best. We begonnen z'n vader Crisco te noemen, want er zijn geen mooie woorden voor een kerel die z'n gezin in de steek laat. Plus dat 't een vent van niks was, de ergste slapjanus die je ooit hebt gezien.

Ik draag Mae Mobley naar de keuken en zet haar in d'r kinderstoel. Intussen denk ik aan de twee klusjes die ik vandaag nog moet doen omdat miss Leefolt anders kwaad wordt: de servetten die beginnen te rafe-len apart leggen en 't tafelzilver weer netjes rangschikken in 't buffet. Ik vrees dat ik 't moet doen terwijl de dames er zijn.

Ik ga naar de eetkamer met een schaal gevulde eieren. Miss Leefolt zit aan 't hoofd van de tafel en links van haar miss Hilly Holbrook en miss Hilly's moeder, miss Walters, die miss Hilly behandelt alsof ze een vod is. En rechts van miss Leefolt zit miss Skeeter.

Ik ga rond met de eieren, te beginnen bij miss Walters omdat zij de oudste is. Het is warm in de kamer, maar ze heeft een dikke bruine trui om d'r schouders geslagen. Ze pakt een ei en laat 't bijna vallen, want ze heeft die beefziekte. Dan ga ik naar miss Hilly en ze glimlacht en neemt er twee. Miss Hilly heeft een rond gezicht en donkerbruin haar in een suikerspin. Haar huid is vrij donker, met sproeten en moedervlekken. Ze draagt vaak rode ruitjes. En d'r achterste begint uit te dijen. Omdat het vandaag zo warm is, draagt ze een rode, mouwloze jurk, recht, niet getailleerd. Ze is zo'n volwassen dame die zich nog kleedt als een klein meisje, met grote strikken en bijpassende hoedjes en dergelijke. Ik mag d'r niet.

Ik loop door naar miss Skeeter, maar ze trekt d'r neus naar me op en zegt: 'Nee, dank je,' want ze eet geen eieren. Dat vertel ik miss Leefolt elke keer dat ze 't bridgeclubje krijgt en toch laat ze me die eieren maken. Ze is bang dat miss Hilly anders de pest in heeft.

Tot slot doe ik miss Leefolt. Zij is de gastvrouw, dus krijgt ze pas als laatste haar eieren. Zodra ik klaar ben, zegt miss Hilly: 'Nou, graag,' en ze grist nog twee eieren van de schaal. Het verbaast me niet eens.

'Raad eens wie ik tegenkwam in de schoonheidssalon?' zegt miss Hilly tegen de dames.

'Nou?' vraagt miss Leefolt.

‘Celia Foote. En weet je wat ze me vroeg? Of ze dit jaar kan helpen met het benefietfeest.’

‘Mooi,’ zegt miss Skeeter. ‘We kunnen best wat hulp gebruiken.’

‘Maar niet zó hard. Dat heb ik gezegd, ik zeg: “Celia, om mee te kunnen doen moet je lid zijn van de League of sponsor van het feest.” Wat denkt ze wel niet? Dat de Jackson League zomaar iedereen toelaat?’

‘We nemen dit jaar toch ook niet-leden? Omdat het evenement zo groot is geworden?’ vraagt miss Skeeter.

‘Jawel,’ zegt miss Hilly, ‘maar dat ga ik háár niet vertellen.’

‘Ik vind het onvoorstelbaar dat Johnny met zo’n ordinaire snol is getrouwd,’ zegt miss Leefolt en miss Hilly knikt. Ze begint de kaarten te delen.

Ik ga rond met de kipsalade en de hamsandwiches, en ik kan ’t niet helpen dat ik hoor wat ze zeggen. Er zijn maar drie dingen waar die dames over praten: hun kinderen, hun kleren en hun vriendinnen. Ik hoor ’t woord ‘Kennedy’, maar ik weet dat ze ’t nooit over politiek hebben. Ze hebben ’t erover wat miss Jackie aanhad op teevee.

Als ik bij miss Walters kom, neemt ze niet meer dan een miezerige halve sandwich.

‘Mama,’ gilt miss Hilly tegen miss Walters, ‘neem nog een sandwich. Je bent zo mager als een telefoonpaal.’ Ze kijkt naar de anderen. ‘Ik blijf tegen haar zeggen dat ze Minny gewoon moet ontslaan als ze niet kan koken.’

Ik spits m’n oren. Ze hebben het over de hulp. Minny is m’n beste vriendin.

‘Minny kan best koken,’ zegt de ouwe miss Walters. ‘Ik heb gewoon niet meer zoveel trek als vroeger.’

Minny is zo ongeveer de beste kokkin van heel Hinds County, wat zeg ik, misschien wel van heel Mississippi. De Junior League komt elke herfst naar d’r toe en dan willen ze dat Minny tien karamelcakes bakt die ze kunnen veilen. Ze zou de meest felbegeerde hulp van de staat moeten zijn. Het probleem is alleen dat Minny niet op d’r mondje gevallen is. Ze is brutaal. De ene dag is ’t de witte manager van de Jitney Jungle-kruidenier, de volgende d’r man, en de witte mevrouw bij wie ze in dienst is krijgt elke dag een veeg uit de pan. De enige reden dat ze al

zo lang bij miss Walters werkt, is dat miss Walters zo doof als een kwartel is.

‘Volgens mij ben je ondervoed, mama!’ schreeuwt miss Hilly. ‘Minny geeft je niets te eten zodat ze zelfs de laatste erfstukken nog kan stelen.’ Miss Hilly zit verontwaardigd te puffen in d’r stoel. ‘Ik ga naar het toilet. Letten jullie een beetje op mijn moeder? Straks valt ze nog dood neer van de honger.’

Als miss Hilly weg is, zegt miss Walters heel zacht: ‘Ja, dat zou je wel willen, hè?’

Ze doen allemaal alsof ze niks hebben gehoord. Ik moet Minny vanavond effe bellen en ’r vertellen wat miss Hilly heeft gezegd.

In de keuken zit Baby Girl in d’r kinderstoel en d’r hele gezicht is ondergeklieerd met paars sap. Zodra ik binnenkom begint ze te grijnzen. Ze vindt ’t niet erg om in d’r eentje in de keuken te zitten, maar ik vind ’t vervelend om haar zo lang alleen te laten. Ik weet dat ze stilletjes naar de deur zit te staren tot ik weer terugkom.

Ik aai over d’r zachte bolletje en ga terug om de ijsthee in te schenken. Miss Hilly zit weer aan tafel, en zo te zien windt ze zich nu weer ergens anders over op.

‘O, Hilly, ik wou dat je het gastentoilet gebruikte,’ zegt miss Leefolt, terwijl ze d’r kaarten schikt. ‘Aibileen maakt achter pas na de lunch schoon.’

Hilly tilt haar kin op. Dan doet ze zo’n ‘ahem’ van haar. Ze is er heel goed in om fijntjes haar keel te schrapen zodat iedereen naar d’r luistert, maar zonder dat ze doorhebben hoe ze ’t voor elkaar krijgt.

‘Maar de hulp maakt gebruik van het gastentoilet,’ zegt miss Hilly.

Niemand zegt iets, het blijft een hele tijd stil.

Dan knikt miss Walters en legt ze het de anderen uit. ‘Ze is ontdaan omdat die negerin binnen naar de wc gaat en wij ook.’

O nee, niet weer dat gedoe. Ik sta voor ’t buffet om ’t zilver in de lanetjes neer te leggen, en ze kijken allemaal naar mij, dus ik weet dat ’t tijd is om weg te gaan. Al voordat ik de laatste lepel kan opbergen, krijg ik zo’n blik van miss Leefolt. Ze zegt: ‘Ga eens verse thee halen, Aibileen.’

Ik doe wat ze zegt, al zijn de glazen nog tot de rand gevuld.

Ik hang even rond in de keuken, want ik heb er niks meer te doen. Ik

moet in de eetkamer zijn om door te gaan met 't zilver. En ik moet vandaag ook nog de servetten uitzoeken, maar 't kastje waar ze leggen staat in de hal, pal naast de deur van de eetkamer. Ik heb geen zin om langer te blijven alleen maar omdat miss Leefolt wil kaarten.

Ik wacht een paar minuten, haal een doek over het aanrecht. Ik geef Baby Girl nog wat ham en ze propt 't in d'r mond. Pas na een hele tijd loop ik op m'n tenen naar de hal; ik bid dat niemand me ziet.

Alle vier hebben ze een sigaret in de ene hand en de kaarten in de andere. 'Elizabeth, als je kon kiezen,' hoor ik miss Hilly zeggen, 'zou je dan niet liever hebben dat ze buiten haar behoefte doet?'

Heel stilletjes trek ik de la met servetten open, eerder bang dat miss Leefolt me zal zien dan voor wat ze zeggen. Het is niet nieuw voor me. Overall in de stad hebben ze een apart toilet voor zwarten, net als in de meeste huizen. Maar ik kijk toch naar ze en ik zie dat miss Skeeter naar mij kijkt. Ik verstijf, want ik ben als de dood dat ik erbij ben.

'Ik bied harten,' zegt miss Walters.

'Ik weet het niet,' zegt miss Leefolt, en ze kijkt met een frons naar d'r kaarten. 'Raleigh is nog maar net met zijn eigen bedrijf begonnen en het duurt nog een half jaar voordat de aangiftes de deur uit moeten. We zitten momenteel echt heel krap.'

Miss Hilly praat langzaam, alsof ze glazuur over een cake strijkt. 'Zeg maar gewoon tegen Raleigh dat jullie elke stuiver die jullie aan die wc uitgeven terugverdienen als jullie dit huis verkopen.' Ze knikt alsof ze 't helemaal eens is met wat ze zelf heeft gezegd. 'Alle huizen die ze bouwen zonder aparte voorzieningen voor de dienstmeid? Dat is gewoon gevaarlijk. Iedereen weet dat ze andere ziektes hebben dan wij. Ik doubleer.'

Ik pak een stapel servetten. Ik weet niet waarom, maar opeens wil ik heel graag horen wat miss Leefolt erop te zeggen heeft. Zij is m'n baas. Ik denk dat iedereen wil weten hoe of de baas over je denkt.

'Het zou erg prettig zijn,' zegt miss Leefolt, en ze neemt een trekje van d'r sigaret, 'als ze niet meer het toilet in huis hoeft te gebruiken. Ik bied drie schoppen.'

'Dat is nou precies waarom ik het Sanitair Initiatief voor de Huishoudelijke Hulp heb opgesteld,' zegt miss Hilly. 'Een maatregel om ziektes te voorkomen.'

Ik ben zelf verbaasd dat m'n keel opeens dichtzit. Het is jammer dat ik al heel lang geleden heb geleerd om m'n mond te houden.

Miss Skeeter kijkt verward. 'Het sanitair... wát?'

'Een wet die voorschrijft dat elk huis een apart toilet moet hebben voor de zwarte hulp. Ik heb zelfs contact opgenomen met de directeur-generaal van de Dienst voor de Volksgezondheid om te vragen of hij het voorstel wil steunen. Ik pas.'

Miss Skeeter kijkt met een frons naar miss Hilly. Ze legt haar kaarten open op tafel en zegt heel nuchter: 'Misschien moeten we gewoon voor jou buiten een wc aanleggen, Hilly.'

En goeie genade, wat wordt 't stil in die kamer.

Miss Hilly zegt: 'Ik vind dat je geen grapjes hoort te maken over de situatie met de zwarten. Niet als je wilt aanblijven als redacteur van de nieuwsbrief, Skeeter Phelan.'

Miss Skeeter lacht zo'n beetje, maar ik kan goed merken dat ze 't niet grappig vindt. 'Wat, zou je me... eruit schoppen? Omdat ik het niet met je eens ben?'

Miss Hilly trekt een wenkbrauw op. 'Ik zal alles doen wat nodig is om onze stad te beschermen. Jij bent, mama.'

Ik ga naar de keuken en ik kom er pas weer uit als ik de deur achter miss Hilly hoor dichtvallen.

Als ik weet dat miss Hilly weg is, zet ik Mae Mobley in de box, en ik sleep de vuilnisbak naar buiten, want vandaag komt de vuilniswagen. Aan 't eind van de oprit rijden miss Hilly en d'r geschifte mama bijna over me heen in hun auto. Ze roepen heel vriendelijk dat 't ze spijt. Ik ga weer naar binnen, blij dat ik niet allebei m'n benen gebroken heb.

Ik kom terug in de keuken en daar staat miss Skeeter. Ze leunt tegen 't aanrecht en ze kijkt heel ernstig, nog ernstiger dan anders.

'Hallo, miss Skeeter. Kan ik iets voor u betekenen?'

Ze kijkt naar de oprit, waar miss Leefolt door het raampje van de auto met miss Hilly staat te praten. 'Nee, ik... ik wacht gewoon even.'

Ik droog een dienblad af met een theedoek. Als ik snel even opzij kijk, zie ik dat ze nog steeds met zorgelijke ogen naar buiten staart. Ze lijkt niet op andere dames doordat ze zo groot is. Ze heeft heel hoge juk-

beenderen. Blauwe ogen, bijna altijd neergeslagen, zodat 't lijkt alsof ze heel verlegen is. Het is stil, afgezien van de kleine radio op het aanrecht, die is afgestemd op de gospelzender. Ik wou dat ze wegging.

'Luister je naar de preek van predikant Green?' vraagt ze.

'Ja, mevrouw.'

Miss Skeeter glimlacht een beetje. 'Dat doet me zo denken aan mijn kindermeisje van vroeger.'

'Ja, ik heb Constantine gekend,' zeg ik.

Nu draait miss Skeeter haar ogen van 't raam naar mij. 'Zij heeft me grootgebracht, wist je dat?'

Ik knik, en ik wou dat ik niks had gezegd. Ik weet veel te veel van die situatie.

'Ik heb geprobeerd het adres van haar ouders in Chicago te achterhalen,' zegt ze, 'maar niemand kan me iets vertellen.'

'Ik heb 't ook niet, mevrouw.'

Miss Skeeter richt d'r ogen weer op 't raam, op miss Hilly's Buick. Ze schudt haar hoofd, een klein beetje maar. 'Aibileen, wat er vanmiddag werd gezegd... Wat Hilly zei, bedoel ik...'

Ik pak een koffiekopje en begin het heel grondig af te drogen.

'Zou jij weleens willen dat je... dingen kon veranderen?'

En ik kan 't niet helpen, ik kijk d'r recht aan. Want da's de stomste vraag die ik ooit heb gehoord. Ze trekt een heel vies gezicht, alsof ze zout in d'r koffie heeft gedaan in plaats van suiker. Ik draai me om naar de afwas, zodat ze niet kan zien dat ik met m'n ogen rol.

'O nee, mevrouw, alles is prima zo.'

'Maar dat geklets van daarnet, over een wc...' en net als ze dat zegt komt miss Leefolt de keuken binnen.

'O, daar ben je, Skeeter.' Ze kijkt ons allebei een beetje raar aan. 'Sorry... stoor ik soms?' We staan daar allebei te staan en vragen ons af wat ze heeft gehoord.

'Ik moet ervandoor,' zegt miss Skeeter. 'Tot morgen, Elizabeth.' Ze doet de achterdeur open en zegt: 'Bedankt voor de lunch, Aibileen,' en dan is ze weg.

Ik ga naar de eetkamer en begin de tafel af te ruimen. En ja hoor, ik wist 't, miss Leefolt komt achter me aan, met 't glimlachje op d'r gezicht

waaraan ik kan zien dat ze zich ergert. Ze steekt d'r nek uit alsof ze me iets wil vragen. Ze houdt er niet van dat ik met d'r vriendinnen praat waar zij niet bij is. Ze wil altijd weten wat we zeggen. Ik loop straal langs d'r heen naar de keuken, zet Baby Girl in d'r kinderstoel en begin de oven schoon te maken.

Miss Leefolt loopt weer als een hondje achter me aan, bekijkt een blik Crisco, zet 't weer neer. Baby Girl strekt d'r armpjes uit naar d'r moeder om opgetild te worden, maar miss Leefolt doet alsof d'r neus bloedt en maakt een kastje open. Dan knalt ze het deurtje dicht en maakt ze een ander kastje open. Op 't eind blijft ze gewoon staan. Ik lig op m'n handen en knieën. Nog even en m'n hoofd steekt zo ver in de oven dat 't lijkt alsof ik mezelf wil vergassen.

'Zo te zien hadden jij en miss Skeeter een heel ernstig gesprek.'

'Nee, mevrouw, ze... ze vroeg gewoon of ik oude kleren wilde hebben,' zeg ik, en 't klinkt alsof het van de bodem van een put komt. M'n armen zijn nu al vet. Het stinkt er als een oksel. In een mum van tijd loopt het zweet in straaltjes over m'n neus en elke keer dat ik 't wegpoets, krijg ik een veeg smeer in m'n gezicht. Het moet de ergste plek van de wereld zijn, in een oven. Zit je erin, dan ben je of aan 't schoonmaken of je wordt gebraden. Ik weet gewoon dat ik vannacht weer ga dromen dat ik vastzit in een oven en dat 't gas wordt opengedraaid. Toch hou ik m'n hoofd in dat smerige gat, want ik ben overal liever dan dat ik antwoord moet geven op miss Leefolts vragen over wat miss Skeeter tegen me probeerde te zeggen. Vragen of ik dingen wil veranderen.

Na een tijdje loopt miss Leefolt snuivend naar buiten. Ze gaat natuurlijk kijken waar ze de nieuwe wc voor de zwarte hulp kan neerzetten.

Je hebt 't niet in de gaten als je d'r woont, maar Jackson, in Mississippi, heeft tweehonderdduizend inwoners. Ik zie dat aantal in de krant staan, en dan vraag ik mezelf af: waar wonen die mensen dan allemaal? Onder de grond? Want ik ken zowat iedereen aan mijn kant van de brug en ook nog een hoop witte gezinnen, en als je die bij mekaar optelt kom je echt niet aan tweehonderdduizend.

Zes dagen per week neem ik de bus over de Woodrow Wilson Bridge naar waar miss Leefolt en al d'r witte vrienden wonen, een wijk die Belhaven heet. Pal naast Belhaven heb je 't centrum, waar de regering zit. Het Capitool is heel groot, en mooi vanbuiten, maar ik ben d'r nooit binnen geweest. Ik vraag me af wat ze betalen om die tent schoon te houden.

Voorbij Belhaven heb je 't witte Woodland Hills, en dan Sherwood Forest, kilometers vol grote eiken waar 't mos van omlaag hangt. Daar woont nog niemand, maar als witten ergens anders willen gaan wonen dan ligt 't er. Daarna komt 't platteland, waar miss Skeeter woont, op de Longleaf-katoenplantage. Zij weet het niet, maar in 1931 heb ik er katoen geplukt, tijdens de crisisjaren, toen we niks te eten hadden behalve de kaas die je van de staat kreeg.

Jackson is dus één grote witte wijk na de andere, en langs de weg worden nieuwe gebouwd. Maar 't zwarte deel van de stad, wij dus, is een grote mierenhoop met land van de staat eromheen en dat is niet te

koop. Als onze bevolking groeit, kunnen we nergens heen. Ons deel van de stad wordt alleen dikker.

Ik neem die middag bus zes, die van Belhaven naar Farish Street gaat. Er zitten vandaag alleen maar hulpen in, onderweg naar huis in ons witte uniform. We kletsen en lachen met mekaar alsof de bus van ons is – niet dat we er last van hebben als er witten in zitten, want dankzij miss Parks mogen we tegenwoordig zitten waar we willen – en 't is gezellig.

Ik zie Minny op de achterbank zitten. Minny is klein en dik, en ze heeft glanzende zwarte krullen. Ze zit met d'r benen wijd gespreid en d'r dikke armen over elkaar. Ze is zeventien jaar jonger als ik. Waarschijnlijk kan Minny die hele bus boven haar hoofd tillen, als ze 't wilde. Ik bof dat zo'n oud mens als ik haar als vriendin heeft.

Ik ga op 't bankje voor haar zitten, draai me om en luister. Iedereen luistert als Minny een verhaal vertelt.

'... dus zeg ik: "Miss Walters, de mensen willen uw blote witte achterste niet zien, en mijn zwarte trouwens ook niet. Kom naar binnen en trek een onderbroek en kleren aan.'"

'Op de veranda aan de straatkant? In d'r nakie?' vraagt Kiki Brown.

'D'r billen hangen op d'r knieën.'

De hele bus lacht en grinnikt en schudt z'n hoofd.

'Jeetje, dat mens is echt gek,' zegt Kiki. 'Ik snap niet hoe 't komt dat jij altijd de gekken hebt, Minny.'

'O, is die miss Patterson van jou soms niet gek?' zegt Minny tegen Kiki. 'Als je 't mij vraagt, is zij erelid van de club van gekke dames.' De hele bus ligt nu in een deuk, want Minny kan 't niet hebben dat andere mensen slechte dingen zeggen over háár witte mevrouw, dat mag ze alleen zelf. Het is haar baan, dus zij heeft 't alleenrecht.

De bus steekt de brug over en maakt de eerste stop in de zwarte wijk. Een stuk of tien hulpen stappen uit. Ik ga op de vrije plek naast Minny zitten. Ze glimlacht en geeft me een por met haar elleboog. Dan leunt ze ontspannen achterover, want voor mij hoeft ze geen show op te voeren.

'Hoe gaat-ie? Moest je vanochtend plooitjes strijken?'

Ik lach, knik. 'Ik heb er anderhalf uur over gedaan.'

'Zeg, wat heb je miss Walters vanmiddag bij de bridgeclub te eten

gegeven? Ik ben de hele ochtend bezig geweest om een karamelcake voor dat malle mens te maken en ze wou er geen hap van eten.'

Dat doet me denken aan wat miss Hilly vanmiddag aan tafel zei. Wat elke andere witte dame zegt kan ons niet bommen, maar we willen allemaal weten of miss Hilly iets tegen ons heeft. Ik weet alleen niet hoe ik 't moet zeggen.

Ik kijk uit 't raam en zie 't ziekenhuis voor zwarten voorbijgaan, met 't fruitstalletje. 'Volgens mij hoorde ik miss Hilly er iets over zeggen, dat d'r mama zo mager wordt.' Ik zeg 't zo voorzichtig mogelijk. 'Ze zei dat ze misschien wel ondergevoed was.'

Minny kijkt me aan. 'O, ja?' Alleen al door de naam knijpt ze d'r ogen tot spleetjes. 'En wat had miss Hilly nog meer te zeggen?'

Ik kan 't maar beter gewoon zeggen. 'Ik denk dat ze je probeert te pakken, Minny. Zorg maar... zorg maar dat je extra voorzichtig met d'r bent.'

'Miss Hilly moet extra voorzichtig zijn met mij. Wat zegt ze nou, dat ik niet kan koken? Zegt ze dat dat ouwe gratenpakhuis niet eet omdat ik niks kan maken wat ze lekker vindt?' Minny gaat staan en hijst haar tas omhoog over haar arm.

'Het spijt me, Minny, ik vertel 't je alleen maar zodat je kunt zorgen dat je bij d'r...'

'Als ze 't ooit in m'n gezicht durft te zeggen, maak ik gehakt van d'r.' Briesend loopt ze het trapje af.

Ik kijk haar na door het raam, zie dat ze stampend naar huis loopt. Miss Hilly is niet iemand met wie je ruzie wil hebben. Goeie genade, misschien had ik gewoon m'n mond moeten houden.

Een paar ochtenden later stap ik uit de bus en ik loop 't eindje naar miss Leefolts huis. Voor 't huis staat een oude truck geparkeerd. Er zitten twee zwarte mannen in. De een drinkt een kop koffie en de ander slaapt, zittend en wel. Ik loop erlangs, naar de keuken.

Mister Raleigh Leefolt is nog thuis, en dat komt bijna nooit voor. De keren dat-ie thuis is, lijkt 't altijd net alsof hij de minuten telt totdat-ie weg kan gaan. Ook op zondag. Maar vandaag maakt hij ruzie.

'Dit is verdomme mijn huis en ik betaal voor alles wat erin gaat!' schreeuwt mister Leefolt.

Miss Leefolt staat achter hem, met 't glimlachje dat betekent dat ze niet blij is. Ik verstop me op de wc. Het is nu twee dagen geleden dat ze 't over die wc hadden en ik had gehoopt dat 't afgelopen was. Mister Leefolt doet de achterdeur open om naar de truck voor het huis te kijken, en knalt 'm weer dicht.

'Ik zie de nieuwe kleren door de vingers, al die stomme uitstapjes naar New Orleans met die vriendinnen van je, maar dit pik ik niet!'

'Maar het verhoogt de waarde van het huis. Hilly heeft het zelf gezegd!' Ik sta nog steeds in de wc, maar ik kan bijna horen dat miss Leefolt probeert de grijns op d'r gezicht te houden.

'We kunnen het niet betalen! En we laten ons niet commanderen door de Holbrooks!'

Het blijft een tijdje heel stil. Dan hoor ik *pets-pets*, kleine voetjes in een pyjama.

'Pappie?'

Ik kom uit de wc en loop de keuken binnen, want Mae Mobley is mijn taak.

Mister Leefolt is al op z'n hurken gaan zitten. De glimlach op zijn gezicht lijkt wel van rubber. 'Zal ik je wat vertellen, schatje?'

Ze glimlacht terug. Ze wacht op een verrassing.

'Jij kunt niet gaan studeren, maar je mama's vriendinnen hoeven tenminste niet dezelfde wc te gebruiken als de dienstmeid.'

Hij loopt briesend weg en slaat de deur zo hard achter zich dicht dat Mae Mobley met d'r ogen knippert.

Miss Leefolt kijkt naar haar en steekt vermanend haar wijsvinger op. 'Mae Mobley, je weet dat je niet uit je bedje mag klimmen!'

Baby Girl kijkt naar de deur die haar vader heeft dichtgesmeten, dan omhoog naar 't boze gezicht van d'r mama. Ik zie dat m'n kleintje slikt, dat ze heel erg haar best doet om niet te huilen.

Snel loop ik langs miss Leefolt heen om Baby Girl op te tillen. Ik fluis- ter: 'Laten we naar de zitkamer gaan en met de pratende ezel spelen. Wat zegt de ezel?'

'Ze komt steeds uit bed. Ik heb haar vanochtend al drie keer terug moeten leggen.'

'Omdat ze verschoond moet worden. Oeioei!'

Miss Leefolt schudt haar hoofd, zegt: 'O, ik wist niet...' Maar ze staart al uit het raam naar de truck.

Ik loop naar de kinderkamer, zo boos dat ik stamp. Baby Girl heeft sinds gisteravond acht uur in bed gelegen, nogal wiesde dat ze dan verschoond moet worden! Laat miss Leefolt maar een keer in d'r eigen viezigheid van twaalf uur geen wc gaan zitten zonder uit bed te komen!

Ik leg Baby Girl op de commode en probeer m'n boosheid binnen te houden. Baby Girl staart me aan terwijl ik haar luier verschoon. Dan steekt ze d'r handje uit. Ze raakt heel zacht m'n mond aan.

'Mae Mo stout,' zegt ze.

'Nee, schatje, je bent niet stout geweest,' zeg ik, en ik strijk d'r haar naar achteren. 'Je bent lief. Heel lief.'

Ik woon op Gessum Avenue, daar huur ik al sinds 1942. Je zou kunnen zeggen dat Gessum karakter heeft. De huizen zijn allemaal klein, maar elke voortuin is anders – er zijn zielige bij, zonder gras, net als de kale knikker van een ouwe man. In andere tuinen staan azalea's en rozen, met dik groen gras. Mijn tuin zit er zo'n beetje tussenin.

Ik heb een paar cameliastruiken aan de voorkant. In m'n gras zit nog steeds een grote gele vlek waar Treelores pick-up na het ongeluk drie maanden heeft gestaan. Ik heb geen bomen. Nee, dan de achtertuin, dat lijkt wel de Hof van Eden. Daar heeft m'n buurvrouw, Ida Peek, een moestuin.

Ida's achtertuin mag geen naam hebben, want die ligt vol met rotzooi van d'r man – motorblokken en oude koelkasten en autobanden. Hij zegt dat-ie die dingen op gaat knappen, maar hij doet er niks mee. Dus ik zeg tegen Ida dat ze best aan mijn kant een moestuin mag aanleggen. Zo hoeft ik geen gras te maaien en zij laat me plukken wat ik nodig heb; dat scheelt me wel twee of drie dollar per week. Ze maakt in wat we niet eten en ik krijg weckflessen voor de winter. Lekker koolraap, aubergines, kilo's okra, allerlei soorten pompoen. Ik weet niet hoe ze 't ongedierte weghoudt uit d'r tomaten, maar 't lukt. En ze zijn heerlijk.

Die avond regent 't pijpenstelen. Ik pak een pot met Ida Peek's kool met tomaat en ik eet het laatste stukje maïsbrood. Dan ga ik zitten om m'n financiën te bekijken, want d'r zijn twee dingen gebeurd: de prijs

van het buskaartje is verhoogd naar vijftien cent en m'n huur is omhoog gegaan naar negenentwintig dollar. Ik werk van acht tot vier voor miss Leefolt, zes dagen per week behalve op zaterdag. Ze betaalt me elke vrijdag drieënveertig dollar, \$172 per maand. Als ik elektriciteit, water, gas en telefoon heb betaald, hou ik dertien dollar en vijftig cent per week over voor m'n boodschappen, m'n kleren, de kapper en de bus naar de kerk. Dan moeten de rekeningen nog op de bus, en een postzegel kost tegenwoordig een stuiver. En m'n werkschoenen zijn zo dun geworden, ze zijn op sterven na dood. Maar een nieuw paar kost zeven dollar, dus dan moet ik kool met tomaten eten totdat ik in een konijn verander. Godzijdank heb ik Ida Peek, anders zou ik niks te eten hebben.

De telefoon gaat, en ik schrik me rot. Voor ik hallo kan zeggen, hoor ik Minny al praten. Ze moest vanavond tot laat werken.

'Miss Hilly stuurt miss Walters naar 't tehuis voor oude dames. Ik moet op zoek naar een nieuwe baan. En weet je wanneer 't gaat gebeuren? Volgende wéék.'

'O néé, Minny.'

'Ik ben al op zoek, ik heb vandaag tien dames gebeld. Geen greintje belangstelling.'

Het verbaast me niet, triest maar waar. 'Ik vraag miss Leefolt morgenochtend of zij iemand weet die hulp nodig heeft.'

'Wacht effe,' zegt Minny. Ik hoor de oude miss Walters praten en dan zegt Minny: 'Waar ziet u me voor aan? Een chauffeur? Ik breng u niet in de stromende regen naar een club buiten de stad.'

Op stelen na is een grote mond opzetten 't ergste wat je voor je carrière als hulp kunt doen. Maar ja, ze kan zo lekker koken, en soms maakt dat alles goed.

'Wees maar niet bang, Minny. We vinden wel iemand die net zo stokdoof is als miss Walters.'

'Miss Hilly heeft laten vallen dat ik maar voor haar moet komen werken.'

'Wát?' zeg ik zo streng als ik kan. 'Nou moet je effe goed naar me luisteren, Minny. Ik onderhou je nog liever zelf dan dat ik je voor dat kreng laat sloven.'

'Denk je nou echt dat ik achterlijk ben, Aibileen? Dan kan ik net zo